

การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

THE DEVELOPMENT OF TEACHERS' COMPETENCE IN PRODUCING LEARNING MEDIA USING LOCAL
MATERIALS AT BAN UN-DONG HOOL UNDER THE OFFICE OF SAKON NAKHON PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 2

จุฬารัตน์ เขตบุญญา*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์ **

ดร. วรกัญญาพิไล แกระหัน***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 2) กำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง และ 3) ติดตามผลการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ 2 วงรอบ แต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน การปฏิบัติการ การสังเกตการณ์ และการสะท้อนกลับ มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ร่วมวิจัย จำนวน 17 คน และผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยจำนวน 36 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกการนิเทศภายในและแบบประเมินผล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพและปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีดังนี้

1.1 ด้านสภาพการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นของครูผู้สอน โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ครูมีการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อที่ผลิตจากวัสดุในท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อย และการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ยังไม่สอดคล้องกับหลักสูตรเท่าที่ควร การศึกษาดูงาน/ประชุม/อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย รวมถึงผู้เรียนก็ไม่มีความสนใจในการผลิต การใช้ และการเก็บรักษาสื่อการเรียน ส่งผลให้ สภาพการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น อยู่ในระดับ ปานกลาง

1.2 ด้านปัญหาการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นของครูผู้สอน โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการสร้างและวิธีการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น และขาดทักษะในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงโรงเรียนไม่มีนโยบายชัดเจนเกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการผลิต ใช้และเก็บรักษาสื่อการเรียนอยู่ในระดับน้อย ส่งผลให้ ปัญหาการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น อยู่ในระดับ มาก

คำสำคัญ : การพัฒนาศักยภาพครู การผลิตสื่อ วัสดุในท้องถิ่น

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** กรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านแฝก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การดำเนินการผลิตและการใช้สื่อ และการนิเทศภายใน

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ทั้ง 2 วงรอบ พบว่า การใช้แนวทางอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อเพิ่ม ขึ้น การดำเนินการผลิตและใช้สื่อ ทำให้ครูผู้สอนมีทักษะในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์และแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบสื่อ การเรียนรู้โดยใช้วัสดุท้องถิ่นได้มากขึ้นและการนิเทศ ภายใน ทำให้ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการผลิตสื่อได้อย่างมีคุณภาพ มีความมั่นใจในการใช้สื่อได้อย่างมี ประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนหรือกิจกรรมต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น และรู้สึกพึงพอใจกับการ เรียนด้วยสื่อจากวัสดุในท้องถิ่น และอยากจะทำสื่อจากวัสดุในท้องถิ่นกับสาระการเรียนรู้อื่น ซึ่งทั้งหมดนี้ ถือว่า เกิดจากการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โดยครูสามารถผลิตสื่อ การเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นที่มีคุณภาพอย่างน้อยคนละ 1 ชิ้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ABSTRACT

The purposes of this research were to 1) investigate conditions and problems in the production of learning media using local materials at Ban Un–Dong School under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 2. 2) Set the guidelines for developing the teachers' potentiality in the production of learning media using local materials at Ban Un–Dong School and 3) examine the effect of the potentiality teachers' development in the production of learning media using local materials at Ban Un–Dong School. The research employed the two spirals of action research. Each spiral involved four stages: planning, action, observation and reflection. The target group of this research consisted of the 17 co-researchers and 36 the informants. The instruments used in this research were a set of questionnaire, an interview form. Statistics used for analysis data were percentage, mean and standard deviation.

The findings of this research were as follows:

1. The conditions and problems in the production of learning media using local materials at Ban Un–Dong School under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 2, were as follows:

1.1 The conditions of learning materials production using local materials for teachers at Ban Un–Dong School under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 2. Found that the teacher have production and use learning materials using local materials and write lesson plans using materials produced from local materials at a low level. Production of learning materials using local materials are not consistent with the curriculum as it should. The study / conference / workshop to develop for potential of teachers in the production of learning materials at a low level. Including the students don't have interest in the production, use and storage of learning materials, resulting in the production of learning materials using local materials is moderate.

1.2 Problems in the production of learning media using local materials of teachers at Ban Un–Dong School under the Office of Sakon Nakhon Primary Educational Service Area 2. Found that the teachers are lack of knowledge and understanding. On the process of creating and producing learning materials using

local materials. And lack the skills to write lesson plans. Include the school does not have a clear policy regarding the production of learning materials using local materials, lack of supervision, monitoring continuously and systematically. Include the participation of the students in the production, use and storage of learning materials was at a low level, resulting with the problem in production of learning materials using local materials was at the high level.

2. The guidelines for developing the teachers' potentially in producing learning media using local materials consisted of the workshop, the production and learning media application and supervision.

3. The result of developing potentiality the teachers in the production of learning materials using local materials in 2 cycles. Found that using workshop made the teachers have the knowledge and understanding increased about production and use of media. Operations for manufacturing and use the media made the teachers have the skills to writing the lesson plan. They can held the teaching activities by using more local learning materials. And Supervision made the teachers have experience in media production with quality. Made the teachers have the confident in using the media effectively. As a result, students have the knowledge, understanding of the lesson or activity even better. And satisfaction with the learning by using the materials from local things and would like to learn by using local materials with other group learning. All of which is caused by developing potentiality the teachers in the production of learning materials using local materials. The teachers can product learning materials by using local materials efficiently at least 1 person 1 work effectively.

Keywords: Teachers' Competence, Learning Materials.

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 80 กล่าวว่า รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการศึกษา โดยพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ซึ่งการพัฒนาบุคลากรนั้น จะส่งผลต่อ การพัฒนาการศึกษาการศึกษาอย่างยั่งยืน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550, หน้า, 23) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 ได้ให้ความสำคัญของการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา โดยยึดหลักการว่า “มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2553, หน้า, 4-15)

ในการจัดการเรียนรู้นั้น สื่อการเรียนรู้นับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีบทบาทอย่างมากในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหา บทเรียนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน (กิตานันท์ มะลิทอง, 2547, หน้า, 84) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างสื่อการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและหลักนิยมของโรงเรียน ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ การให้การศึกษาและความรู้ ครูผู้สอน กระบวนการเรียน การสอนเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดัดแปลง ผลิตภัณฑ์สื่อการสอน วัสดุอุปกรณ์ทางการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอนเพราะสื่อการเรียนรู้นั้นเป็นเสมือนสะพาน

เชื่อมโยงประสานระหว่างทฤษฎีการสอนกับการปฏิบัติการเรียนการสอนเพื่อเพิ่มพูนผลการเรียนให้ตรงตามจุดมุ่งหมายของบทเรียนนั่นเอง (วิทยากร เชียงกูล, 2549, หน้า, 155)

ในชุมชนบ้านอุนตง มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์จากจากต้นกก ต้นฝ้าย ต้นไทร ไม้ไผ่ ไม้ลวก การทอผ้าฝ้ายอมคราม (แผนปฏิบัติการราชการ โรงเรียนบ้านอุนตง, 2556, หน้า, 27) จากสภาพดังกล่าวโรงเรียนบ้านอุนตง จึงมองเห็นภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการนำเอาวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่หลากหลายมาจัดทำเป็นสื่อการเรียนการสอน (รายงานการประเมินตนเอง โรงเรียนบ้านอุนตง, 2556, หน้า, 25) แต่ในภาพรวมการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ครูขาดเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้และวัสดุที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาศักยภาพในการผลิตสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อให้จัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ครูผู้สอนมีสื่อการเรียนรู้มีทักษะในการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้ที่เน้นการใช้วัสดุในท้องถิ่นต่อไป

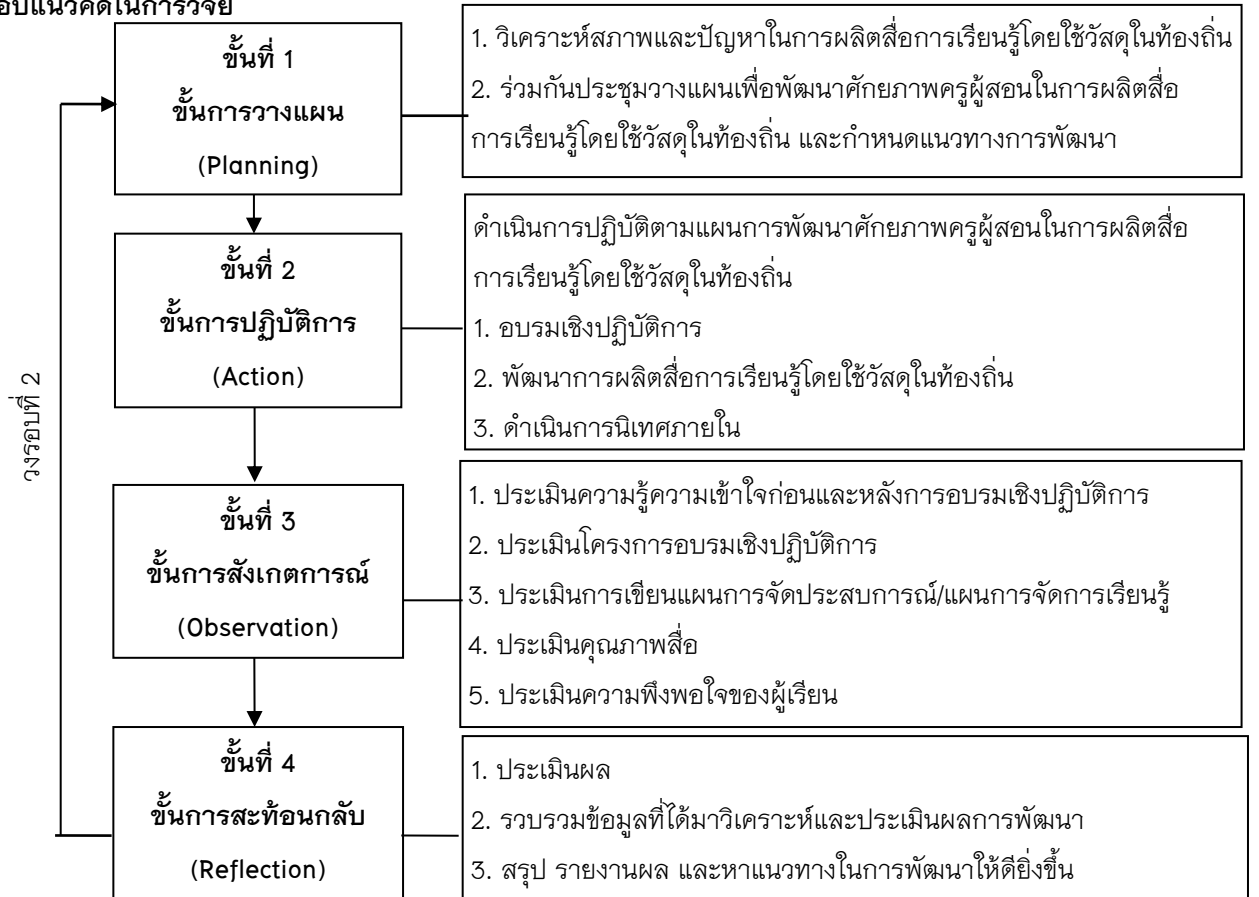
ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. สภาพและปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เป็นอย่างไร
3. ติดตามผลการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
2. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
3. เพื่อติดตามผลการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยวัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นโรงเรียนบ้าน อุन्दง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ในครั้งนี้ ดำเนินการ 2 วงรอบ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research : AR) ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การวางแผน (Planning) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น จากการสอบถาม และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล จากนั้นร่วมกันประชุมวางแผน และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น และสัมภาษณ์ครูผู้สอนโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุन्दง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การดำเนินการผลิตและการใช้สื่อ และการนิเทศภายใน

ขั้นที่ 2 การปฏิบัติการ (Action) ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น จำนวน 2 วัน จากนั้นดำเนินการผลิตและ การใช้สื่อ โดยมอบหมายให้ครูผู้ดูแลเด็กจัดทำสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น 1 ชิ้นต่อ 1 หน่วยการเรียนรู้ ควบคู่ไปกับการนิเทศภายในเพื่อติดตามและประเมินผลการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุन्दง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตั้งแต่เดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ 2557

ขั้นที่ 3 การสังเกตการณ์ (Observation) โดยการสังเกตผู้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น และการปฏิบัติกิจกรรมระหว่างการอบรมเชิงปฏิบัติการ จาก การประเมินตนเอง เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการผลิตและ การใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ทั้งก่อนและ หลังการอบรม ประเมินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ประเมินการเขียนแผนการจัด ประสบการณ์/แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ตามโครงการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ในการผลิตสื่อ การเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2

ขั้นที่ 4 การสะท้อนกลับ (Reflection) หลังจากได้ดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ สามารถผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้ วัสดุในท้องถิ่น พร้อมนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสะท้อนผลการปฏิบัติงานโดยการนำรายละเอียดจาก การเก็บรวบรวมข้อมูล จากการประเมินผล การพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อ การเรียนรู้โดยใช้วัสดุใน ท้องถิ่น ประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นและประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดย ครูผู้สอนผลิตขึ้นจากวัสดุในท้องถิ่นแล้ว มาประชุมผู้ร่วมวิจัยเพื่อหาข้อสรุปและรายงานผลการดำเนินงานและหา แนวทางในการพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. พื้นที่เป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ คือ โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
2. กลุ่มเป้าหมาย จำแนกเป็น กลุ่มผู้ร่วมวิจัย จำนวน 17 คน ประกอบด้วย ผู้วิจัย จำนวน 1 คน ผู้ร่วมวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระ ตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 16 คน กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 36 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน วิทยากร จำนวน 2 คน และนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 33 คน แยกเป็นระดับชั้นละ 3 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง โดย เลือกจากนักเรียนที่มีระดับผลการเรียนเก่ง กลาง อ่อน โดยดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากผลการ เรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวางแผน ได้แก่
 - 1.1 แบบสอบถามผู้บริหารและครูผู้สอน เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการผลิตสื่อ การเรียนรู้โดยใช้ วัสดุในท้องถิ่น
 - 1.2 แบบสัมภาษณ์ครู เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น
2. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุ ในท้องถิ่นไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่
 - 2.1 คู่มือประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้ โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

2.2 แบบบันทึกการนิเทศภายใน เพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อ การเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการสังเกตการณ์ ได้แก่

3.1 แบบประเมินตนเองก่อนและหลัง การอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

3.2 แบบประเมินโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

3.3 แบบประเมินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ประกอบการใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

3.4 แบบประเมินคุณภาพของสื่อโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ตามโครงการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

4. เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติ

4.1 แบบนิเทศภายในในการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อ การเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

4.2 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนจากการเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ตามโครงการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน 2556 – กุมภาพันธ์ 2557 โดยแบ่งกิจกรรมดังนี้

1. ศึกษาสภาพและปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จากนั้นร่วมกันประชุมวางแผน กำหนดแนวทางการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

2. ดำเนินการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 2 วัน ในวันที่ 20 – 21 ธันวาคม 2556 การดำเนินการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ 2557 การนิเทศภายใน ดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ 2557 และประเมินความพึงพอใจของนักเรียนจากการเรียนโดยใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าเฉลี่ยร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีดังนี้

1.1 ด้านสภาพการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นของครูผู้สอน โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ครูมีการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุใน

ท้องถิ่น และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อที่ผลิตจากวัสดุในท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยและการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ยังไม่สอดคล้องกับหลักสูตรเท่าที่ควร การศึกษาดูงาน/ประชุม/อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย รวมถึงผู้เรียนก็ไม่มี ความสนใจในการผลิต การใช้ และการเก็บรักษาสื่อการเรียน ส่งผลให้ สภาพการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น อยู่ในระดับ ปานกลาง

1.2 ด้านปัญหาการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นของครูผู้สอน โรงเรียนบ้าน อุन्दง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ครูขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการสร้างและวิธีการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น และขาดทักษะ ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงโรงเรียนไม่มีนโยบายชัดเจนเกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการผลิต ใช้และเก็บรักษาสื่อการเรียนรู้ในระดับน้อย ส่งผลให้ ปัญหาการผลิตสื่อ การเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น อยู่ในระดับ มาก

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ประกอบด้วย การอบรมเชิงปฏิบัติการ การดำเนินการผลิตและการใช้สื่อ และการนิเทศภายใน

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ทั้ง 2 วงรอบ พบว่า การใช้แนวทางอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อเพิ่มขึ้น การดำเนินการผลิตและใช้สื่อ ทำให้ครูผู้สอนมีทักษะในการเขียนแผนการจัดการเรียนการสอนและแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประกอบสื่อ การเรียนรู้โดยใช้วัสดุท้องถิ่นได้มากขึ้นและการนิเทศภายใน ทำให้ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการผลิตสื่อได้อย่างมีคุณภาพ มีความมั่นใจในการใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนหรือกิจกรรมต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น และรู้สึกพึงพอใจกับการเรียนด้วยสื่อจากวัสดุในท้องถิ่น และอยากจะทำสื่อจากวัสดุในท้องถิ่นกับสาระการเรียนรู้อื่น ซึ่งทั้งหมดนี้ ถือว่าเกิดจากการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โดยครูสามารถผลิตสื่อ การเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นที่มีคุณภาพอย่างน้อยคนละ 1 ชิ้น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุन्दง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีดังนี้

1.1 ด้านสภาพการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นของครูผู้สอน โรงเรียนบ้าน อุन्दง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับ ปานกลางทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สื่อที่ผลิตจากวัสดุในท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยและการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ยังไม่สอดคล้องกับหลักสูตรเท่าที่ควร การศึกษาดูงาน/ประชุม/อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย รวมถึงผู้เรียนก็ไม่มี ความสนใจในการผลิต การใช้ และการเก็บรักษาสื่อการเรียน

1.2 ด้านปัญหาการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่นของครูผู้สอน โรงเรียนบ้าน อุन्दง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับกระบวนการสร้างและวิธีการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น และขาดทักษะ ในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงโรงเรียนไม่มีนโยบายชัดเจนเกี่ยวกับการผลิตสื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น ขาด

การนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ รวมถึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการผลิต ใช้และเก็บรักษาสื่อ การเรียนอยู่ในระดับน้อย ส่งผลให้ ปัญหาการผลิตสื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่น

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่น ประกอบด้วย ประกอบด้วย แนวทางที่ 1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยได้จัดทำโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนา ศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่น โรงเรียนบ้านอุนตง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่อให้กลุ่มผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ และเทคนิคในการผลิต และใช้สื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื้อหาที่ใช้ในการอบรม ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ในสื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุท้องถิ่น ทักษะในการผลิตสื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่น ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551

3. ผลการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่น ทั้ง 2 วนรอบ พบว่า การใช้แนวทางอบรมเชิงปฏิบัติการ ทำให้ครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สื่อเพิ่มขึ้น การดำเนินการผลิตและใช้สื่อ ทำให้ครูผู้สอนมีทักษะในการเขียนแผนการจัดประสบการณ์และแผนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่น การเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุท้องถิ่นได้มากขึ้นและการนิเทศ ภายใน ทำให้ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการผลิตสื่อได้อย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การดำเนินการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนในการผลิตสื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่น ควรดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดทักษะในการผลิตและใช้สื่อ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการผลิตสื่อใน ลักษณะต่างๆ ได้อย่างหลากหลาย และเกิดความชำนาญในการใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากการค้นพบในงานวิจัย พบว่า รูปแบบการผลิตสื่อการเรียนจะเป็นแบบเดิมๆ ไม่มีการประยุกต์ วัสดุต่างๆ รอบตัว ดังนั้น ครูผู้สอนควรศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการผลิตและใช้สื่อ การ เรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่นในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ เช่น การศึกษาดูงาน การจัดประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผู้สอนในแต่ละโรงเรียน หรือ กลุ่มเครือข่าย และควรได้รับการนิเทศจากผู้เชี่ยวชาญใน การผลิตและใช้สื่ออย่างต่อเนื่อง

1.3 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาในการผลิตสื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่นส่วนหนึ่งเกิดจาก แนวนโยบายของผู้บริหารไม่ชัดเจน ขาดการสนับสนุนในด้านต่างๆ ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบ หรือผู้บริหาร ควร กำหนดนโยบายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่น เช่น การสนับสนุนงบประมาณ การจัดให้มีการศึกษาดูงาน การประชุมปฏิบัติการ การแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ หรือคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านการผลิต และการใช้สื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่น ที่มีการออกนิเทศ กำกับ ติดตาม ให้คำแนะนำในเรื่องการผลิตสื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุในท้องถิ่น และการกระตุ้นให้ครูปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้สื่อการเรียนรู้อาศัยใช้วัสดุให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ ในการพัฒนาการศึกษาในเรื่องอื่นๆ เช่น การพัฒนา การหลักสูตร สถานศึกษา การพัฒนางานวิชาการ การพัฒนาคุณภาพของครูในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อเป็นทางเลือกและเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย และมี ประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการวิจัยพัฒนาการผลิตและการใช้สื่ออื่นๆ โดยใช้แนวทางพัฒนาที่หลากหลาย เช่น กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุ ในท้องถิ่น การศึกษาดูงานในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงด้านการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น การจัดกิจกรรมแสดงผลงานด้านการผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้โดยใช้วัสดุในท้องถิ่น เพื่อพัฒนากระบวนการผลิตและการใช้สื่อรูปแบบใหม่ๆ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กิดานันท์ มะลิทอง. (2547). สื่อการสอนและแบบฝึกอบรมจากสื่อพื้นฐานถึงสื่อดิจิทัล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์.
- โรงเรียนบ้านอุนตง. (2556). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2556. เอกสารวิชาการ.
- วิทยากร เชียงกูล. (2549) รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี2547/2548. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550. กรุงเทพฯ.